

УДК 341.3:351.86:323

DOI <https://doi.org/10.32782/2312-1815/2024-18-36>

Юлія Шмаленко

ORCID: 0000-0003-0806-7907

Ольга Анісімович-Шевчук

ORCID: 0000-0003-0428-6459

Світлана Матвієнків

ORCID: 0000-0002-7719-7791

ВПЛИВ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ НА ПЕРЕОСМИСЛЕННЯ МОДЕЛІ НЕЙТРАЛІТЕТУ ШВЕЙЦАРІЇ

У статті проаналізовано, як російсько-українська війна стала своєрідним лакмусовим папірцем, який виявив обмеження традиційних підходів до нейтралітету та стимулював пошук нових моделей міжнародної взаємодії, що відповідають викликам сучасного глобалізованого світу. Досліджено, як російсько-українська війна виявилася каталізатором для переосмислення концепції нейтралітету у швейцарській зовнішній політиці, що відкриває нові перспективи для дослідження еволюції концепції нейтралітету в сучасних міжнародних відносинах та її адаптації до нових геополітичних реалій. З'ясована реакція Швейцарії на російсько-українську війну, що відображає складний процес адаптації концепції нейтралітету до викликів сучасної геополітики та створює підґрунтя для подальших досліджень трансформації ролі нейтральних держав у забезпеченні міжнародної безпеки й вирішенні конфліктів у XXI столітті.

***Ключові слова:** міжнародні відносини, нейтральний статус, міжнародна безпека, швейцарська політика нейтралітету, російсько-українська війна.*

Вступ. У контексті сучасної геополітичної динаміки Швейцарська Конфедерація займає унікальне положення серед європейських держав, зберігаючи свій історично сформований статус нейтралітету та реалізуючи специфічний зовнішньополітичний вектор. Однак інтенсифікація глобалізаційних процесів і трансформація міжнародної системи відносин призводять до переосмислення ролі та значення нейтрального статусу у XXI столітті. Сучасна парадигма міжнародних відносин ставить перед Швейцарією низку безпрецедентних зовнішньополітичних викликів, які вимагають гнучкої та своєчасної реакції. Наявна архітектура міжнародних відносин, що характеризується зростаючою взаємозалежністю держав у глобалізованому світі, посиленням транснаціональних загроз і появою нових форм міжнародної співпраці створює контекст, у якому традиційна концепція нейтралітету потребує переоцінки та, можливо, реконфігурації. Швейцарія, яка довгий час вдало балансувала між різними центрами сили, тепер змушена переосмислювати свою роль на світовій арені, що породжує низку фундаментальних питань: чи можливо зберегти нейтралітет у світі, де інформаційні потоки не знають кордонів? Як залишатися осторонь глобальних конфліктів, коли їхні наслідки відчуваються навіть у найвіддаленіших куточках планети? Ці дилеми спонукають швейцарських політиків і суспільство до глибокої рефлексії. Виникає потреба в новому прочитанні концепції нейтралітету, яке б відповідало реаліям XXI століття, що ставить перед Швейцарією складне завдання: знайти баланс між збереженням своєї унікальної ідентичності та адаптацією до нових глобальних викликів [1, 24]. Від здатності країни віднайти цей делікатний баланс залежить не лише її зовнішньополітичний курс, але й майбутня роль у формуванні світового порядку. У контексті російсько-української

війни швейцарська політика нейтралітету зазнала суттєвої трансформації, викликаючи значний науковий інтерес до переосмислення концепції нейтралітету в умовах сучасних геополітичних викликів. Аналіз правової бази та практичної імплементації принципу нейтралітету демонструє його гнучкість і адаптивність до геополітичних викликів XXI століття.

Матеріал і методи дослідження. У межах методологічного підґрунтя дослідження застосовано комплекс загальнонаукових наукових методів, що забезпечують всебічний аналіз феномену швейцарського нейтралітету. Зокрема, імплементовано: історико-хронологічний підхід, який уможливає розкриття генези та трансформації концепції нейтралітету в швейцарському контексті крізь призму часової динаміки; нормативно-правовий метод, що передбачає аналіз нормативно-правового базису країни та міжнародних актів, які кристалізують засади нейтрального статусу; емпірико-аналітичний інструментарій, спрямований на дослідження різномірних швейцарських наративів щодо нейтралітету, а також вивчення суспільного дискурсу із цієї проблематики; метод кейс-стаді, що дає змогу здійснити дослідження конкретних прикладів імплементації політики нейтралітету та її специфічних рис; прогностичне моделювання, необхідне для екстраполяції потенційних векторів розвитку нейтралітету країни в контексті глобальних викликів сучасності. Критичний дискурс-аналіз виявляє значну кількість аргументів проти застосування класичної концепції нейтралітету в сучасному геополітичному контексті [2]. Опоненти наголошують на неадекватності цієї парадигми перед новітніми викликами, такими як кібератаки, гібридні війни та масштабні дезінформаційні кампанії. Критика ґрунтується на гіпотезі, що традиційний нейтралітет не забезпечує достатнього захисту від сучасних форм агресії та порушень міжнародного права. З іншого боку, прихильники збереження нейтрального статусу апелюють до історичного досвіду та унікальної позиції Швейцарії на міжнародній арені. Їхня аргументація ґрунтується на концепції «активного нейтралітету», який дає змогу країні відігравати роль медіатора в міжнародних конфліктах і зберігати статус надійного партнера для всіх сторін. Феномен швейцарських дебатів щодо нейтралітету можна розглядати як мікрокосмос ширшої глобальної дискусії про трансформацію принципів міжнародного права та безпеки в умовах мультиполярного світу. Дискусія про нейтралітет відображає фундаментальну розбіжність між потребою адаптації до нових реалій і бажанням зберегти історичну ідентичність та традиційні цінності. Подальші дослідження можуть зосередитися на розробці нової теоретичної моделі «гнучкого нейтралітету», яка б враховувала як історичні традиції, так і сучасні виклики глобальної безпеки. Модель «гнучкого нейтралітету» могла б включати механізми швидкого реагування на асиметричні загрози зі збереженням основних принципів неучасті у військових конфліктах.

Результати й обговорення. Концепція нейтралітету Швейцарської Конфедерації, яка еволюціонувала протягом п'яти століть, є унікальним феноменом у міжнародних відносинах. Її генезис можна простежити до початку XVI століття, коли швейцарські кантони вперше прийняли політику неучасті в зовнішніх конфліктах. Однак лише на Віденському конгресі 1815 року цей принцип отримав міжнародне визнання та юридичне закріплення, що стало поворотним моментом у становленні швейцарського нейтралітету як інституціоналізованої зовнішньополітичної доктрини. Протягом наступних двох століть ця доктрина продемонструвала свою ефективність, даючи можливість Швейцарії зберегти територіальну цілісність і політичний суверенітет в умовах численних європейських конфліктів, включно з двома світовими війнами. Нейтралітет став не лише зовнішньополітичною стратегією, але й фундаментальним елементом національної ідентичності швейцарців, глибоко вкоріненим у суспільній свідомості та державних інституціях.

Однак російсько-українська війна, що розпочалася у 2014 році з анексії Кримського півострова та переросла у повномасштабне вторгнення у 2022 році, створила безпрецедентні виклики для швейцарської моделі нейтралітету. Воєнний конфлікт, який спричинив найбільшу гуманітарну кризу у Європі з часів Другої світової війни, поставив під сумнів ефективність традиційних механізмів забезпечення європейської безпеки та змусив переосмислити роль нейтральних держав у сучасній системі міжнародних відносин [3].

Російсько-українське збройне протистояння, що призвело до повномасштабної війни 24 лютого 2022 року, спричинило безпрецедентну трансформацію геополітичного ландшафту, змусивши міжнародну спільноту, включно з традиційно нейтральними державами, переоцінити свої зовнішньополітичні парадигми. Воєнний конфлікт став каталізатором для критичного аналізу усталених міжнародно-правових норм і принципів, зокрема, концепції постійного нейтралітету, яку протягом століть сповідувала Швейцарська Конфедерація.

Історично Швейцарія позиціонувала себе як нейтральний медіатор у міждержавних конфліктах, дотримуючись доктрини невтручання. Однак масштабна агресія російської федерації проти України, що супроводжувалася систематичними порушеннями норм міжнародного гуманітарного права та численними воєнними злочинами, поставила під сумнів ефективність традиційних підходів до нейтралітету в умовах сучасних асиметричних конфліктів [4, 77]. У цьому контексті швейцарський уряд був змушений ініціювати процес ревізії своєї зовнішньополітичної стратегії, що характеризується пошуком балансу між збереженням історичної ідентичності нейтральної держави та необхідністю адекватно реагувати на грубі порушення міжнародного права, які загрожують стабільності європейської системи безпеки. Трансформація зовнішньополітичного курсу Швейцарії відображає ширшу тенденцію до переосмислення ролі нейтралітету в сучасній системі міжнародних відносин і ставить перед академічною спільнотою та політичними елітами низку фундаментальних питань щодо адаптації концепції нейтралітету до реалій XXI століття, зокрема в контексті гібридних загроз та інформаційної війни.

Політика невтручання, яка історично була наріжним каменем швейцарського нейтралітету, зазнала суттєвої трансформації під впливом російської агресії проти України. Особливо гострим питанням стала участь Швейцарії в міжнародних санкційних механізмах, що традиційно розглядалося як несумісне з принципами нейтралітету. Однак безпрецедентний масштаб порушень міжнародного права з боку Російської Федерації спонукав швейцарський уряд до переосмислення своєї позиції. Федеральна рада Швейцарії, реагуючи на анексію Криму у 2014 році, уперше продемонструвала відхід від класичної інтерпретації нейтралітету, категорично засудивши дії Росії та підтримавши територіальну цілісність України. Таке рішення ознаменувало початок нового етапу у швейцарській зовнішній політиці, характеризованого більш активною позицією щодо міжнародних конфліктів.

Фундаментальним документом, що окреслює параметри швейцарського нейтралітету, є Біла книга 1993 року [5]. Юридична інтерпретація нормативного акту чітко вказує на сумісність нейтрального статусу держави з участю в міжнародних санкційних режимах, включно з тими, які впроваджуються поза межами системи ООН, що створює підґрунтя для активної участі Швейцарії у глобальних процесах забезпечення міжнародного правопорядку [6].

Дослідження швейцарської зовнішньої політики в умовах російсько-української війни виявляють цікаву дихотомію між традиційним розумінням нейтралітету та його сучасною інтерпретацією. Федеральна рада Швейцарії, керуючись принципом *ad hoc* оцінки, систематично аналізує кожен випадок потенційного приєднання до санкційних заходів ЄС, що передбачає комплексну оцінку відповідності санкцій національним інтересам Швейцарії та можливості їх повної, часткової або модифікованої імплементації [7]. Подальша еволюція швейцарського підходу проявилася в готовності країни вжити превентивних заходів для запобігання використанню її території з метою обходу міжнародних санкцій, накладених США та ЄС [6]. Прийняте рішення, хоча і не означало прямої участі в санкційних режимах, свідчило про зростаючу готовність Швейцарії до більш активної ролі в підтримці міжнародного правопорядку. Федеральна рада Швейцарії, зіткнувшись з дилемою між збереженням традиційного нейтралітету та необхідністю відповіді на порушення міжнародного права, обрала шлях «кооперативного нейтралітету», що передбачав підтримку територіальної цілісності України та імплементацію механізмів, спрямованих на запобігання використанню швейцарської фінансової системи для обходу міжнародних санкцій.

Особливої уваги заслуговує роль Швейцарії під час її головування в ОБСЄ у 2014 році, коли країна активізувала свої дипломатичні зусилля для врегулювання «української кризи». Залучення спеціального посла Хайді Тальявіні до медіаційних процесів демонструє унікальну позицію Швейцарії у європейській системі міжнародних відносин. Аналізуючи фактори, що зумовили активну роль Швейцарії у врегулюванні конфлікту, швейцарський політолог Рене Швок виділяє два ключові аспекти. По-перше, це особливе геополітичне положення Швейцарії як держави, що не є членом ЄС чи НАТО і водночас зберігає незалежність від російського впливу. По-друге, накопичений Швейцарією значний досвід у сфері конфліктної медіації та наявність висококваліфікованих фахівців у цій галузі [6].

Повномасштабна збройна агресія Російської Федерації проти України спричинила безпрецедентну реакцію швейцарського громадянського суспільства, що виразилося в масових демонстраціях з вимогами до федерального уряду надати всебічну підтримку Україні та засудити акт агресії. Фіксується значне зростання солідарності швейцарського населення з українськими біженцями, спостерігається феномен масового волонтерського руху з надання тимчасового житла десяткам тисяч переміщених осіб з України, що корелює з рішенням федерального уряду про спрощення процедури надання тимчасового захисту без візових вимог [8].

Особливий інтерес становить зміна парадигми сприйняття концепції нейтралітету серед молодого покоління швейцарців, що свідчить про формування нової політичної культури, в якій традиційні ідеали нейтралітету піддаються критичному переосмисленню [2]. У світлі глобальних геополітичних викликів молоді громадяни Швейцарії демонструють тенденцію до більш активної міжнародної позиції своєї держави, розглядаючи пасивність як неприйнятну в контексті сучасних міжнародних відносин.

Емпіричні дослідження демонструють суттєві зрушення у громадській думці швейцарців щодо міжнародної ролі країни. Зокрема, соціологічні опитування фіксують високий рівень підтримки санкційної політики ЄС (65 %) та потенційної посередницької ролі Швейцарії у врегулюванні конфлікту (82 %) [9]. Аналіз офіційної позиції швейцарського уряду вказує на намагання балансувати між традиційним нейтралітетом і гуманітарним імперативом, що виражається у відмові від надання військової допомоги, але одночасному приєднанні до економічних санкцій ЄС проти Російської Федерації. Зазначена політика демонструє еволюцію концепції нейтралітету від абсолютної неучасті до «активного нейтралітету» в умовах гуманітарної кризи. Феномен масового прийому українських біженців швейцарськими родинами (близько 50 000 осіб) та організація Лугано Конференції з відновлення України, яку попередній президент Іньяціо Кассіс назвав внеском Швейцарії в стабільність Європи [10], є яскравими прикладами практичної реалізації оновленого підходу до нейтралітету, що можна інтерпретувати як прояв «гуманітарної дипломатії», яка дає змогу Швейцарії зберігати свій особливий статус, одночасно реагуючи на міжнародні кризи.

Дебати щодо можливості експорту швейцарської зброї до країн, які підтримують Україну, стали ще одним аспектом переосмислення нейтралітету. Підтримка економічних санкцій проти Російської Федерації співіснує з категоричним несприйняттям ідеї надання прямої військової допомоги Україні. Нейтралітет Швейцарії ґрунтується на юридичних засадах, закріплених у Гаазькій конвенції 1907 року, яка чітко забороняє постачання зброї сторонам, що воюють, нейтральними державами [5]. Аналіз нормативно-правової бази Швейцарії виявляє наявність суворих обмежень щодо експорту озброєнь, що унеможлиблює задоволення запитів країн-союзників України на реекспорт швейцарської військової продукції. Зокрема, відмова в наданні дозволу на передачу танкових боєприпасів Німеччині для подальшого постачання Україні викликала значний резонанс у політичних колах [11]. Парадоксальним чином ця ситуація спровокувала внутрішньополітичну дискусію, у якій навіть представники центристських політичних сил, зокрема партії Die Mitte, висловилися за перегляд традиційного тлумачення нейтралітету. Аргументація

на користь надання зброї для «захисту демократії в Європі» свідчить про потенційну зміну парадигми у сприйнятті ролі нейтральних держав у сучасних міжнародних конфліктах [12].

Однак офіційна позиція швейцарського уряду залишається незмінною, демонструючи стійкість до зовнішнього та внутрішнього тиску, що можна інтерпретувати як прояв глибоко вкоріненої національної ідентичності, у якій нейтралітет виступає не лише як зовнішньополітична доктрина, але і як фундаментальний елемент самосприйняття нації [10].

Аналіз дипломатичного дискурсу виявляє посилення тиску з боку західних партнерів Швейцарії щодо лібералізації політики реекспорту військової техніки [13]. Аргументація союзників базується на гіпотезі про потенційні деструктивні наслідки для регіональної стабільності в разі поразки України, що створює прецедент для переоцінки ролі нейтральних держав у забезпеченні колективної безпеки. Законодавчий орган Швейцарії стоїть перед непростим вибором між збереженням усталеної парадигми нейтралітету й адаптацією нормативно-правової бази до нових реалій. Такий процес можна розглядати як унікальний кейс для вивчення механізмів трансформації національних правових систем під впливом зовнішніх факторів. Особливий науковий інтерес має аналіз потенційних наслідків можливих змін у швейцарському законодавстві про нейтралітет, що можуть стати каталізатором для переосмислення концепції нейтралітету на глобальному рівні та вплинути на формування нової парадигми міжнародних відносин. Актуальним стає питання про можливість формування нової моделі «активного нейтралітету», яка б дала змогу поєднати традиційні принципи неучасті у військових конфліктах з активною роллю в запобіганні агресії та підтримці міжнародного правопорядку.

Спостерігається значна трансформація дипломатичних підходів до вирішення міждержавних протистоянь, що демонструє зростаючу роль країн-медіаторів у процесі мирного врегулювання, зокрема, в аспекті організації міжнародних форумів і конференцій. Аналіз риторики вищого керівництва України, зокрема виступу Президента Володимира Зеленського на форумі «Україна. Рік 2024», виявляє чітку артикуляцію позиції щодо необхідності збереження національного суверенітету у процесі формування переговорної платформи [14]. Зазначена позиція базується на концепції «ініціативного миробудівництва», яка передбачає провідну роль країни, що безпосередньо залучена до конфлікту, у розробці й імплементації мирних ініціатив.

Феномен залучення Швейцарської Конфедерації як нейтрального майданчика для проведення мирної конференції заслуговує на окрему увагу. Готовність Швейцарії прийняти конференцію демонструє еволюцію розуміння нейтралітету від пасивної неучасті до активного сприяння мирним процесам. Заява Президентки Швейцарії Віоли Амгерд щодо очікувань від конференції відображає прагнення до консолідації попередніх дипломатичних досягнень у рамках обговорення «формули миру», що свідчить про наявність певної послідовності та континуальності в міжнародних зусиллях з врегулювання конфлікту [15].

У контексті російської агресії проти України спостерігається суттєва трансформація дискурсу щодо національної безпеки Швейцарської Конфедерації, яка демонструє наявну тенденцію до переосмислення традиційних концепцій оборонної політики та військової доктрини держави. Аналіз експертних оцінок виявляє критичне ставлення до усталеної парадигми збройних сил як суто оборонного інструменту, що базується на гіпотезі про невідповідність такого підходу сучасним викликам регіональної та глобальної безпеки. У науковому середовищі формується консенсус щодо необхідності адаптації військової стратегії до нових форм загроз і асиметричних конфліктів. Одним з потенційних векторів трансформації оборонної політики Швейцарії розглядається інтенсифікація міжнародної військової кооперації, зокрема в рамках НАТО чи Європейського оборонного союзу, яка передбачає інтеграцію швейцарських збройних сил у спільні операції, що потенційно може підвищити їх оперативні можливості та технологічний рівень. Однак така переорієнтація вимагає ґрунтовного аналізу її сумісності з принципом нейтралітету, який залишається фундаментальним елементом швейцарської зовнішньої політики. Паралельно

спостерігається дискусія щодо необхідності збільшення оборонного бюджету та модернізації військово-технічної бази. Така тенденція корелює з загальноєвропейським трендом на посилення обороноздатності в умовах зростаючої геополітичної напруженості. Особливої уваги заслуговує феномен переосмислення доктрини нейтралітету в контексті можливості надання військової допомоги іншим державам, що викликає значну поляризацію думок у швейцарському суспільстві та політичному істеблішменті й відображає фундаментальне протиріччя між традиційними цінностями та новими безпековими реаліями [16].

У контексті глобальних геополітичних трансформацій, спричинених російською агресією проти України, спостерігається суттєва еволюція швейцарської концепції нейтралітету й оборонної політики. Традиційна парадигма нейтралітету зазнає значного тиску з боку нових безпекових викликів, що ставить під сумнів життєздатність збереження статус-кво.

Аналіз первинної реакції Швейцарської Конфедерації на повномасштабне вторгнення Російської Федерації в Україну виявляє прагнення до суворої інтерпретації принципу нейтралітету, що виражається у відмові від військової підтримки будь-якої зі сторін конфлікту. Такий підхід можна розглядати як прояв «класичного нейтралітету», який, однак, демонструє певну гнучкість у контексті реагування на глобальні події.

Феномен російської агресії проти України становить безпрецедентний виклик для європейської системи безпеки та міжнародного права загалом, що створює унікальний контекст для переосмислення концепції нейтралітету в умовах грубого порушення фундаментальних принципів міжнародних відносин.

Особливий інтерес має процес прийняття рішень Федеральною Радою Швейцарії щодо приєднання до санкційного режиму Європейського Союзу, що демонструє складну взаємодію між принципами нейтралітету, міжнародними зобов'язаннями та політичною свободою дій держави в умовах глобальної кризи [17].

Висновки. Підсумовуючи проведені дослідження, варто констатувати, що російсько-українська війна стала каталізатором переоцінки швейцарської концепції нейтралітету, поставивши під сумнів її життєздатність у сучасному геополітичному ландшафті. Швейцарська конфедерація опинилася на роздоріжжі стратегічного вибору між ригідним дотриманням традиційного принципу неутручання та адаптацією до турбулентних міжнародних реалій. З одного боку, приєднання Швейцарії до санкційного режиму проти Російської Федерації та надання гуманітарної допомоги Україні можна інтерпретувати як відхилення від канонічного розуміння нейтралітету, що передбачає неупередженість щодо воюючих сторін. Водночас відмова від постачання озброєнь будь-якому з учасників конфлікту демонструє прихильність до зобов'язань, закріплених Гаазькою конвенцією 1907 року.

Зростаючий екзогенний тиск з боку західних партнерів у поєднанні з інтенсифікацією внутрішньополітичних дебатів щодо реконфігурації безпекової парадигми ставлять під сумнів спроможність Швейцарії зберігати status quo абсолютного нейтралітету в довгостроковій перспективі. Потенційна інтеграція до європейської архітектури безпеки чи поглиблення співпраці з Європейським Союзом можуть призвести до трансформації традиційного швейцарського принципу неутручання.

У контексті сучасних викликів міжнародній безпеці еволюція нейтрального статусу країни може розгортатися за кількома траєкторіями. Попри трансформацію геополітичного ландшафту, держава може дотримуватися політики абсолютного нейтралітету та неутручання, що хоча й дає змогу уникнути безпосередньої участі у збройних конфліктах, проте лімітує можливості посилення оборонного потенціалу шляхом військово-технічної кооперації із союзниками. Друга стратегія передбачає зміцнення військово-стратегічних зв'язків з дружніми державами та наднаціональними структурами з метою часткової адаптації до нових безпекових викликів, що може передбачати обмін розвідувальною інформацією, участь у спільних навчаннях, придбання

високотехнологічних озброєнь і загальне посилення обороноздатності. При цьому країна *de jure* зберігає свій офіційний статус позаблоковості. Із часом може відбутися більш радикальний відхід від доктрини нейтралітету на користь глибшої інтеграції у європейську та євроатлантичну архітектуру безпеки, включно з потенційним членством в Організації Північноатлантичного договору, що дасть змогу забезпечити максимально ефективний рівень колективної оборони, однак вимагатиме відмови від традиційної парадигми нейтралітету та невтручання. Важливо зазначити, що вибір конкретної траєкторії еволюції нейтрального статусу залежить від комплексу факторів, включно з інтенсивністю зовнішніх загроз, внутрішньополітичним консенсусом, економічними імперативами й та історично сформованими традиціями зовнішньої політики. Кожен із запропонованих сценаріїв має свої переваги та недоліки, що потребує ретельного аналізу та зваженого підходу до прийняття стратегічних рішень у сфері національної безпеки.

Для політичних еліт Швейцарії найближчі роки стануть періодом інтенсивного пошуку балансу між збереженням національної ідентичності й адаптацією до нових геополітичних реалій, що може стати цінним кейс-стаді для інших нейтральних держав та міжнародної спільноти загалом, демонструючи можливості й обмеження трансформації традиційних зовнішньополітичних доктрин в умовах глобальної нестабільності.

Подальші дослідження можуть зосередитися на розробці теоретичної моделі «адаптивного нейтралітету», яка б дала змогу поєднати історичні традиції швейцарської зовнішньої політики з новими вимогами міжнародної безпеки. Актуальним залишається питання про можливості трансформації концепції нейтралітету в умовах асиметричних конфліктів та гібридних загроз. Важливим напрямом може стати вивчення механізмів адаптації національних оборонних доктрин нейтральних держав до викликів сучасної геополітичної реальності. Швейцарський кейс демонструє комплексність викликів, з якими стикаються нейтральні держави в умовах глобальної нестабільності, та відкриває нові горизонти для переосмислення ролі нейтралітету в системі міжнародних відносин XXI століття.

Література:

1. Дорош Л. Нейтралітет Швейцарії у світлі сучасних безпекових викликів: реалістичний, неоліберальний та конструктивістський підходи. *Humanitarian Vision*. Lviv : Lviv Politechnic Publishing House, 2022. Том 8. № 2. С. 23–27.
2. Бланші Пітер. Нейтралітете, бувай! 31.01.2023. URL:<https://www.ipg-journal.io/ua/regioni/jevropa/neutralitete-buvai-1653/> (дата звернення: 28.08.2024).
3. Egbert Jahn. Peace policies in the shadow of the war in ukraine and the limited possibilities of non-violent policies. *Sõjateadlane (Estonian Journal of Military Studies)*, Volume 23, 2023, pp. 53–94. <https://www.kvak.ee/sojateadlane/>
4. Климчук, І., Іжик, Н. Політика нейтралітету Швейцарії у XXI столітті: проблеми та перспективи. *Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом. Політичні науки та публічне управління*, 2023. 2 (68), 74–79. [https://doi.org/10.32689/2523-4625-2023-2\(68\)-10](https://doi.org/10.32689/2523-4625-2023-2(68)-10)
5. Cohen, Dan A., *Evolving Swiss Neutrality: Foreign Policy, Identity, and a Changing World. Independent Study Project (ISP) Collection*. 2022, 3530. https://digitalcollections.sit.edu/isp_collection/3530.
6. Berni M. Why Switzerland Will Stick to Neutrality. *Lawfare*. 14.05.2023. URL: <https://www.lawfaremedia.org/article/why-switzerland-will-stick-to-neutrality>
7. Bruno Kaufmann. The whole world is discussing neutrality with us. *Swiss Info*. 2022. URL: <https://www.swissinfo.ch/eng/politics/the-whole-world-is-discussing-neutrality-with-us/47514838>
8. Шмаленко Ю. Швейцарська модель допомоги українцям під час війни. *Сучасні політичні процеси: глобальний та національний виміри* : матер. III Міжнар.наук.-практич. інтернет-конф. (м. Одеса, 30 листопада 2023 р.) Одеса, 2023. С. 147–151.
9. Clarity and guidance on neutrality policy. Bern : the Council of States Foreign Affairs Committee, 2022. 36 p.

10. Marc Leutenegger. How the war in Ukraine has changed Switzerland. *Swiss Info*. 2023. URL: <https://www.swissinfo.ch/eng/business/how-the-war-in-ukraine-has-changed-switzerland/48309654>
11. Mackenzie Christina. The cost of neutrality: Swiss defense industry ‘just losing our market’ amid Ukraine conflict. *Breaking Defense*, 2023. URL: <https://breakingdefense.com/2023/03/the-cost-of-neutrality-swiss-defense-industry-just-losing-our-market-amid-ukraine-conflict/>
12. Imogen Foulkes. Ukraine war sees Swiss challenge their age-old neutrality. 2022. *BBC.com*. URL: <https://www.bbc.com/news/world-europe-61320132>
13. Swiss again reject German request to re-export Swiss ammunition to Ukraine. *Reuters*. URL: <https://www.reuters.com/world/europe/swiss-government-rejects-german-request-re-export-swiss-ammunition-ukraine-2022-11-03/>
14. Форум «Україна. Рік 2024». Кабінет Міністрів України. 25.02.2024. URL: https://www.youtube.com/live/k8xsDQ7CFjQ?si=ІТІYILFP_LvC-MqI
15. Герасименко Ярослав. Олімпійське перемир’я та Глобальний саміт миру у Швейцарії. Хто та як пропонує завершити війну в Україні. *Hromadske.ua*. URL: <https://hromadske.ua/viyna/223132-olimpiyske-peremyria-ta-hlobalnuu-samit-myru-u-shveysariyi-khto-ta-iak-proponuye-zavershyty-viynu-vukrayini> (дата звернення: 27.08.2024).
16. Петрів О. Зброя проти нейтралітету: як нейтральна Швейцарія дебатувє щодо військової допомоги Україні. *Радіо Свобода*: URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/yak-neytralna-shveysariya-nablyzhayetsya-do-viyskovoyi-dopomohyukrayini/32309007.html> (дата звернення: 28.08.2024).
17. Möckli Daniel. Zurich. Swiss Neutrality: Rhetoric and Relevance. *Center for Security Studies (CSS), ETH Zurich* URL: https://www.files.ethz.ch/isn/38997/css_analysen_nr20-07_e.pdf

References:

1. Dorosh, L. (2022). Neitralitet Shveysarii u svitli suchasnykh bezpekovykh vyklykiv: realistychnyi, neoliberalnyi ta konstruktivistyskiy pidkhody [Swiss neutrality in the light of modern security challenges: realist, neoliberal and constructivist approaches]. *Humanitarian Vision. Lviv : Lviv Politechnic Publishing House*. Volume 8. № 2. 23–27 [in Ukrainian].
2. Blanshi Piter (2023). Neitralitete, buvai! [Neutrality, bye!] URL: <https://www.ipg-journal.io/ua/regioni/jevropa/neitralitete-buvai-1653/> (data zvernennia: 28.08.2024) [in Ukrainian].
3. Egbert Jahn (2023). Peace policies in the shadow of the war in ukraine and the limited possibilities of non-violent policies. *Sõjateadlane (Estonian Journal of Military Studies)*, Volume 23, 53–94. <https://www.kvak.ee/sojateadlane/> [in English].
4. Klymchuk, I., & Izhyk, N. (2023). Polityka neitralitetu Shveysarii u KhKhI stolitti: problemy ta perspektyvy [Swiss neutrality policy in the 21st century: problems and prospects]. *Naukovi pratsi Mizhrehionalnoi Akademii upravlinnia personalom. Politychni nauky ta publichne upravlinnia*, 2(68), 74–79. [https://doi.org/10.32689/2523-4625-2023-2\(68\)-10](https://doi.org/10.32689/2523-4625-2023-2(68)-10) [in Ukrainian].
5. Cohen, & Dan A. (2022). Evolving Swiss Neutrality: Foreign Policy, Identity, and a Changing World. *Independent Study Project (ISP) Collection*. 3530. https://digitalcollections.sit.edu/isp_collection/3530 [in English].
6. Berni, M. (2023). Why Switzerland Will Stick to Neutrality. *Lawfare*. Retrieved from <https://www.lawfaremedia.org/article/why-switzerland-will-stick-to-neutrality> [in English].
7. Bruno Kaufmann (2022). The whole world is discussing neutrality with us. *Swiss Info*. Retrieved from <https://www.swissinfo.ch/eng/politics/the-whole-world-is-discussing-neutrality-with-us/47514838> [in English].
8. Shmalenko, Yu. (2023). Shveysarska model dopomohy ukraintsiam pid chas viiny [The Swiss model of helping Ukrainians during the war]. *Suchasni politychni protsesy: hlobalnyi ta natsionalnyi vymiry: mater. III Mizhnar. nauk-praktych. internet-konf. Odesa*. 147–151 [in Ukrainian].
9. Clarity and guidance on neutrality policy (2022). Bern: the Council of States Foreign Affairs Committee, 36 p. [in English].
10. Marc Leutenegger (2023). How the war in Ukraine has changed Switzerland. *Swiss Info*. Retrieved from <https://www.swissinfo.ch/eng/business/how-the-war-in-ukraine-has-changed-switzerland/48309654> [in English].
11. Mackenzie Christina (2023). The cost of neutrality: Swiss defense industry ‘just losing our market’ amid Ukraine conflict. *Breaking Defense*/ Retrieved from <https://breakingdefense.com/2023/03/the-cost-of-neutrality-swiss-defense-industry-just-losing-our-market-amid-ukraine-conflict/> [in English].

12. Imogen Foulkes (2022). Ukraine war sees Swiss challenge their age-old neutrality. BBC.com. Retrieved from <https://www.bbc.com/news/world-europe-61320132> [in English].
13. Swiss again reject German request to re-export Swiss ammunition to Ukraine (2022). *Reuters*. Retrieved from <https://www.reuters.com/world/europe/swiss-government-rejects-german-request-re-export-swiss-ammunition-ukraine-2022-11-03/> [in English].
14. Forum “Ukraina. Rik 2024” (2024). [Forum “Ukraine. Year 2024”]. Kabinet Ministriv Ukrainy. Retrieved from https://www.youtube.com/live/k8xsDQ7CFjQ?si=ITIYILFP_LvC-MqI [in Ukrainian].
15. Herasymenko Yaroslav (2024). Olimpiiske peremyria ta Hlobalnyi samit myru u Shveysarii. Khto ta yak proponuie zavershyty viinu v Ukraini [Olympic Truce and Global Peace Summit in Switzerland. Who and how proposes to end the war in Ukraine]. Hromadske.ua. Retrieved from <https://hromadske.ua/viyna/223132-olimpiyske-peremyria-ta-hlobalnyy-samit-myru-u-shveysariyi-khto-ta-iak-proponuie-zavershyty-viynu-vukrayini> (data zvernennia: 27.08.2024) [in Ukrainian].
16. Petriv, O. (2023). Zbroia proty neutralitetu: yak neutralna Shveysariia debatuie shchodo viiskovoi dopomohy Ukraini [Weapons vs. neutrality: how neutral Switzerland debates military aid to Ukraine]. Radio Svoboda: Retrieved from <https://www.radiosvoboda.org/a/yak-neytralna-shveysariya-nablyzhayetsya-do-viiskovoyi-dopomohyukrayini/32309007.html> (data zvernennia: 28.08.2024) [in Ukrainian].
17. Möckli Daniel. (2007). Zurich. Swiss Neutrality: Rhetoric and Relevance. *Center for Security Studies (CSS), ETH Zurich* URL: https://www.files.ethz.ch/isn/38997/css_analysen_nr20-07_e.pdf [in English].

Iuliia Shmalenko, Olha Anisimovych-Shevchuk, Svitlana Matviienkiv. The impact of the Russian-Ukrainian war on the revision of the Swiss neutrality model

The article analyzes how the Russian-Ukrainian war became a kind of litmus test that revealed the limitations of traditional approaches to neutrality and stimulated the search for new models of international interaction that meet the challenges of the modern globalized world. It is studied how the Russian-Ukrainian war turned out to be a catalyst for rethinking the concept of neutrality in Swiss foreign policy, which opens new perspectives for researching the evolution of the concept of neutrality in modern international relations and its adaptation to new geopolitical realities. Switzerland's reaction to the Russian-Ukrainian war is clarified, which reflects the complex process of adapting the concept of neutrality to the challenges of modern geopolitics and creates the basis for further research on the transformation of the role of neutral states in ensuring international security and resolving conflicts in the 21st century.

Key words: international relations, neutral status, international security, Swiss policy of neutrality, Russian-Ukrainian war.

Відомості про авторів:

Юлія Шмаленко – кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри психології, Національний університет «Одеська юридична академія».

Ольга Анісімович-Шевчук – кандидат політичних наук, доцент кафедри політології та міжнародних відносин, Національний університет «Львівська політехніка».

Світлана Матвієнків – кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри політичних інститутів та процесів, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника.